ตามไปเยือน

ตอนไปดู ศูนย์เพาะพันธุ์ไผ่ ก้นที่ทัณฑสถานเปิดบ้านเนินสูง

กลับมากันอีกครั้งแล้ว กับคอลัมน์ยอดนิยมของวารสารราชทัณฑ์ จากการสำรวจจากท่านสมาชิกวารสารราชทัณฑ์ในปี 2552 อีกทั้งสมาชิกได้ทั้งแจ้งและเรียกร้องมายังกองบรรณาธิการวารสารราชทัณฑ์อยากให้ทีมงานตามไปเยือนเรือนจำเล็กๆ บ้างระดับเรือนจำอำเภอหรือทัณฑสถานเปิดบ้าง เพราะมีหลายเรื่องหลายมุมที่น่าสนใจอยากรู้จักเพราะถ้าจะให้ไปเองก็ไปยาก ซึ่งทีมงานได้รับไว้พิจารณาแล้ว และขอขอบคุณท่านผู้อ่านทุกท่านที่ช่วยกันแสดงความเห็นพร้อมให้คำแนะนำดีๆ แก่ทีมงานด้วยครับ

สำหรับฉบับนี้ เพื่อให้เป็นไปตามคำเรียกร้องจากท่านผู้อ่านทั้งหลาย เราจะพาท่านไปเยือนเรือนจำที่อยู่ท่ามกลางเชิงเขา บรรยากาศร่มเย็น และเป็นเรือนจำที่มีการดำเนินการเศรษฐกิจพอเพียงในหลากหลายรูปแบบ นั้นก็คือที่

ทัณฑสถานเปิดบ้านเนินสูง จังหวัดปราจีนบุรี

เมื่อเอ่ยถึง ทัณฑสถานเปิดบ้านเนินสูง เชื่อว่าท่านผู้อ่านหลายท่านคงไม่เคยไปหรือผ่านไปเพราะจะด้วยสถานที่ตั้งหรือเหตุผลใดก็ตาม รวมถึงคณะทีมงานเราหลายคนก็ไม่เคยไป ณ หน่วยงานแห่งนี้มาก่อนเช่นกัน ครั้งนี้ถือเป็นครั้งแรกที่ได้มาซึ่งทีมงานเราใช้ระยะเวลาในการเดินทางจากกรมราชทัณฑ์ ไปยังทัณฑสถานเปิดบ้านเนินสูงประมาณ 2 ชั่วโมง โดยมีระยะทางประมาณ 140 กิโลเมตร โดยมีสถานที่ตั้งอยู่ที่ ถนนปราจีนบุรี-เขาใหญ่ (เส้นทางหมายเลข 3077) หมู่ 14 ตำบลเนินหอม อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี โดยห่างจากตัวจังหวัดปราจีนบุรีประมาณ 20 กิโลเมตร เมื่อเราไปถึงหน้าทัณฑสถานได้พบกับป้ายชื่อทัณฑสถานซึ่งเป็นไม้อันสวยงามและป้ายหินอ่อนชื่อว่า **"สวนพันธุ์ไผ่ ปราจีนบุรี"** ซึ่งเป็นที่สะดุดตาของผู้ใช้เส้นทางนี้มาก หลังจากนั้นเราได้เข้ามาภายในทัณฑสถานพบว่า สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปรวมตลอดจนอาคารสถานที่เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด ร่มรื่น ปกคลุมด้วยต้นไม้หลากหลายพันธุ์โดยเฉพาะต้นไผ่มีมากมาย พวกเราได้เดินดูบริเวณรอบๆ ได้ซักพักก็ได้พบกับ **ท่านพยนต์ แสงศิริ ผู้อำนวยการทัณฑสถานเปิดบ้านเนินสูง** ซึ่งท่านก็ได้กล่าวต้อนรับพร้อมบรรยายสรุปภารกิจหลักในภาพรวมของทัณฑสถานให้ทีมงานเรา ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. เดิมทัณฑสถานเปิดบ้านเนินสูง เป็นเรือนจำชั่วคราวบ้านเนินสูง สังกัดเรือนจำจังหวัดปราจีนบุรี โดยเปิดดำเนินการเพื่อใช้การฝึกวิชาชีพด้านเกษตรกรรมและรองรับการขยายพื้นที่ของเรือนจำจังหวัดปราจีนบุรีในอนาคต ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้ตั้งเป็นเรือนจำประเภททัณฑสถานเปิด ใช้ชื่อว่า ทัณฑสถานเปิดบ้านเนินสูง ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 17/2531 ลงวันที่ 7 มกราคม 2531 มีเนื้อที่รวมทั้งหมดประมาณ 329 ไร่ 3 งาน 10 ตารางวา โดยมีการแบ่งพื้นที่ทำประโยชน์ดังนี้

- พื้นที่ ปลูกพันธุ์ไผ่เพื่อการศึกษาและพันธุ์ไผ่เศรษฐกิจ จำนวน 199 ไร่
- พื้นที่ ปลูกไม้ผล (มะม่วง ขนุน ฯลฯ) จำนวน 67 ไร่
- พื้นที่อาคารสถานที่ และสระน้ำ จำนวน 15 ไร่

และเป็นพื้นที่ปลูกป่าเทิดพระเกียรติสมเด็จย่า ทรงมีพระชนมายุครบ 90 พรรษา จำนวน 19 ไร่ พื้นที่ปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 29 ไร่

2. ทัณฑสถานฯ มีอำนาจในการควบคุมนักโทษเด็ดขาดที่มีกำหนดโทษไม่เกิน 7 ปี คดีทั่วไปโดยขณะที่เราไปเยือนมียอดผู้ต้องขังอยู่ในความควบคุมดูแล 73 คน

3. ทัณฑสถานฯ รับผิดชอบดูแลสถานที่เพื่อควบคุมและตรวจพิสูจน์จังหวัดปราจีนบุรี โดยรองรับผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์จากพื้นที่ในจังหวัดปราจีนบุรีและจังหวัดนครนายก

4. ทัณฑสถานฯ มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ทั้งชาย-หญิงรวมทั้งหมด 25 คน

ต้นกล้ามัน (สายพันธุ์ ระยอง 5) ที่พร้อมนำไปปลูก

หลังจากที่รับฟังการบรรยายสรุปในภาพรวมจากท่านผู้อำนวยการพยนต์ฯ แล้วท่านได้พาพวกเราไปดูพื้นที่ในการฝึกวิชาชีพการเกษตร โดยพื้นที่แรกที่ท่านพาไปดูคือการทำไร่มันสำปะหลัง โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบบรรยายให้ความรู้แก่เราฟังว่า การทำไร่มันสำปะหลังซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจนั้น มันที่จะนำมาใช้ในการทำไร่เป็นมันประเภท **"มันหนัก"** สายพันธุ์ระยองพันธุ์ 5 มันประเภทนี้ไม่ใช้ในการบริโภค แต่นำมาใช้ในการทำอาหารสัตว์ สำหรับมันที่เราใช้ในการบริโภคนั้นเรียก **"มันเบา"** สายพันธุ์ระยองพันธุ์ 1 หรือมันพันธุ์ 5 นาที

สำหรับวิธีการปลูกมันมีขั้นตอนดังนี้

นำต้นกล้าที่มีขนาดลำต้นความยาวท่อนละ 30 ซม. มาจุ่มน้ำพร้อมปักลงในดินโดยปลูกห่างกัน 1 เมตร โดย 1 ไร่ จะใช้ต้นกล้าประมาณ 1,600 ท่อน ใช้ระยะเวลาในการปลูก 8-14 เดือน สำหรับปุ๋ยที่ใช้คือปุ๋ยคอกที่เกิดจากมูลสัตว์ที่เลี้ยงภายในทัณฑสถานฯ เป็นการทำเกษตรแบบครบวงจร โดยวิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิตจะมี 2 วิธี วิธีแรกคือใช้เหล็กง่ามงัดขึ้นมา วิธีที่สองคือใช้รถไถในการจัดเก็บ แล้วจึงใช้คนเดินเก็บ ซึ่งที่ทัณฑสถานฯ ใช้วิธีที่สองในการจัดเก็บ เนื่องจากมีการปลูกเป็นพื้นที่กว้าง เจ้าหน้าที่เล่าให้เราให้ฟังต่อว่าพื้นที่แถบจังหวัดปราจีนบุรี นครนายก สระแก้ว จะนิยมปลูกมันสำปะหลังกันเพราะเป็นพืชที่มีการประกันราคา หลังเก็บเกี่ยวผลผลิตสามารถนำไปจำหน่ายได้เลยที่ลานมันประจำจังหวัด

ทางทีมงานได้สอบถามผู้ต้องขังที่ฝึกวิชาชีพในการทำไร่มันสำปะหลัง ให้ข้อมูลว่า

"เขาเป็นคนพื้นเพจังหวัดปราจีนบุรี ที่บ้านพ่อแม่ทำไร่มันสำปะหลัง แต่ตอนที่อยู่บ้าน เขาก็ไม่ได้ช่วยพ่อแม่ทำไร่มันสำปะหลังซักเท่าไร เนื่องจากเป็นวัยรุ่นและก็ชอบเที่ยวเตร่ หลังจากที่ย้ายมาอยู่ที่ทัณฑสถานเปิดบ้านเนินสูง ได้รับการฝึกวิชาชีพทำให้ได้ความรู้ เทคนิคและวิธีการในการทำไร่มันสำปะหลัง ซึ่งเขาตั้งใจว่าเมื่อเขาพ้นโทษเขาจะกลับไปช่วยพ่อแม่ทำไร่มันสำปะหลัง โดยเอาความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุงในไร่ของพ่อแม่เพื่อให้ได้ผลผลิตมากขึ้น

การฝึกวิชาชีพ

ของทัณฑสถานเปิดบ้านเนินสูง

ท่านผู้อ่านวยการพยนต์ฯ ให้ข้อมูลว่า การฝึกวิชาชีพของทัณฑสถานเปิดบ้านเนินสูง ได้กำหนดแนวทางไว้ว่า จะเป็นการฝึกวิชาชีพการเกษตรระยะสั้นและระยะยาว โดยจะหมุนเวียนให้ผู้ต้องขังทุกคนได้ฝึกวิชาชีพในหลายๆ ด้าน และความถนัดของแต่ละบุคคล โดยหลักสูตรที่จะนำมาพัฒนาและฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังจะเน้นหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นของจังหวัดปราจีนบุรี

สวนพืชผลไม้

ต่อมา เราได้ไปดูการทำสวนพืชผลไม้ เช่น การปลูกมะม่วงพันธุ์เขียวเสวย ส้มโอ ฟักทอง ซึ่งได้ปลูกไว้เป็นจำนวนมากนอกจากปลูกแล้วยังมีการเพาะพันธุ์โดยการตอนกิ่งมะม่วงจำหน่ายอีก ซึ่งพันธุ์มะม่วงของทัณฑสถานเปิดบ้านเนินสูง ได้รับความนิยมมากเวลาไปจำหน่ายที่งานนิทรรศการผลิตภัณฑ์ราชทัณฑ์ หรืองานประจำจังหวัดปราจีนบุรี

ต้นกล้ามะม่วง
พันธุ์เขียวเสวย

การเลี้ยงสัตว์

สำหรับการฝึกวิชาชีพการเลี้ยงสัตว์มีหลากหลายประเภทได้แก่ การเลี้ยงวัวพันธุ์เนื้อ การเลี้ยงหมู การเลี้ยงไก่บ้าน การทำบ่อปลา ซึ่งมูลที่ได้จากการเลี้ยงสัตว์เหล่านี้ทัณฑสถานฯ ก็ได้นำไปทำปุ๋ยคอกตามธรรมชาติซึ่งเป็นการทำเกษตรแบบครบวงจร

ส่วนการฝึกวิชาชีพในด้านอื่น ทัณฑสถานฯ ก็ได้มีการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้ต้องขัง ไม่ว่าจะเป็น

การทำอิฐ ช่างไม้ เฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น

ศูนย์เพาะพันธุ์ไผ่

หลังจากนั้นท่านผู้อำนวยการพยนต์ฯ ได้พาเรามาดูศูนย์เพาะพันธุ์ไผ่ ซึ่งที่ทัณฑสถานฯ ได้มีการรวมพันธุ์ไผ่หลายหลากชนิดที่ปลูกไว้ในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นพันธุ์ได้แก่ ไผ่เปร็ง ไผ่ยักษ์ ไผ่ตงเขียว ไผ่ตงหนู ไผ่ด้ามขวาน ไผ่ขนดำ ไผ่ฟอก ไผ่เฮียะ ไผ่ซางนวล ไผ่น้ำเต้า ไผ่ซางหม่น ไผ่รวกดำ ไผ่ลี้จู๋ ฯลฯ และมีการฝึกวิชาชีพในการเพาะพันธุ์ไผ่ขยายรอการจำหน่าย อีกทั้งศูนย์เพาะพันธุ์ไผ่ยังเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับพันธุ์ไผ่ให้แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา และผู้ที่สนใจโดยทั่วไป และถูกจัดอันดับให้เป็นสถานที่แนะนำในการมาท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรี

นอกจากนี้ทัณฑสถานยังได้จัด**โครงการบ้านชีวิตคู่** โดยเปิดโอกาสให้ญาติผู้ต้องขังได้มาเยี่ยมผู้ต้องขังได้อย่างใกล้ชิด ซึ่งจากการเปิดโครงการดังกล่าวได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากญาติของผู้ต้องขัง มีผู้ให้ความสนใจมาใช้บริการจำนวนมาก

ท่านผู้อำนวยการพยนต์ ได้สรุปกับเราว่า ต้องการให้ผู้ต้องขังได้เรียนรู้ ในวิชาชีพหลากหลายประเภท เพื่อที่ภายหลังพ้นโทษจะได้ไปประกอบอาชีพได้ และกลับเข้าสู่สังคมได้ จากนโยบายและแนวทางการดำเนินงานทำให้เราพบว่าการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังของที่นี้มีความหลากหลายประเภท โดยเน้นการฝึกวิชาชีพที่เป็นอาชีพประจำของผู้ต้องขังไม่ว่าจะเป็นการเลี้ยงสัตว์ ทำไร่ต่างๆ โดยได้มีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อมาให้ความรู้แก่ผู้ต้องขังรวมถึงช่วยสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการและวัสดุอุปกรณ์ ผลจากความตั้งใจของท่านผู้อำนวยการรวมตลอดจนถึงเจ้าหน้าที่ทุกคนมีความมุ่งมั่นในการที่จะพัฒนาและแก้ไขให้ผู้ต้องขัง **จึงทำให้ทัณฑสถานเปิดบ้านเนินสูงเป็นเรือนจำเกษตรที่น่าจับตามองอีกแห่งหนึ่งของกรมราชทัณฑ์**

ก่อนจากกันเจ้าหน้าที่ทัณฑสถานเปิดบ้านเนินสูง ฝากประชาสัมพันธ์ ขอเชิญชวนพวกเราชาวราชทัณฑ์ รวมตลอดถึงบุคคลภายนอกให้มาเยี่ยมชมที่ทัณฑสถานเปิดบ้านเนินสูงบ้าง และถ้าใครสนใจจะมาเที่ยว พักค้างแรมที่เขาใหญ่ ฝั่งปราจีนบุรี ทางทัณฑสถานฯ ยินดีจะช่วยประสานงานติดต่อเรื่องที่พักให้...

สำหรับพวกเราชาวราชทัณฑ์...คนบ้านเดียวกัน